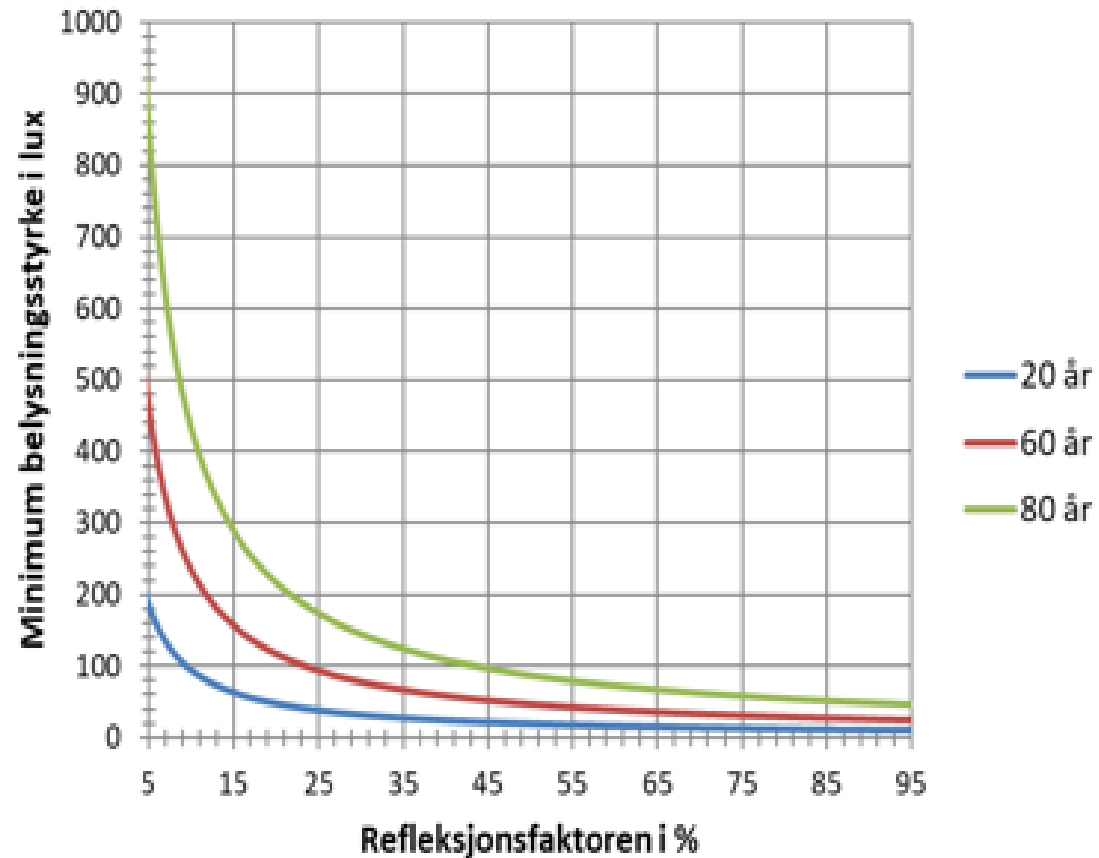

Overordnet målsetting

Universell utforming skal ivareta personer med nedsatte funksjonsevner og i tillegg forberede eldrebølgen slik at flest mulig skal klare seg selv lengst mulig.

Illustrasjon: Utvikling av normalt syn. De aller fleste får svekket syn, hørsel og førighet med årene

TEK17 og Standard for universell utforming gir i dag eneste minstemål for boligstørrelser

Torommere: Lambertseter 1959 på 69m² og dagslys fra tre retninger.

Prototyp fra OBOS 2016 på 35m² og med ensidig belysning.

Typiske små leiligheter er i dag 25-30% mindre enn rundt 1980.

UU-kravene er nå de eneste reelle krav til en leilighets planløsning.

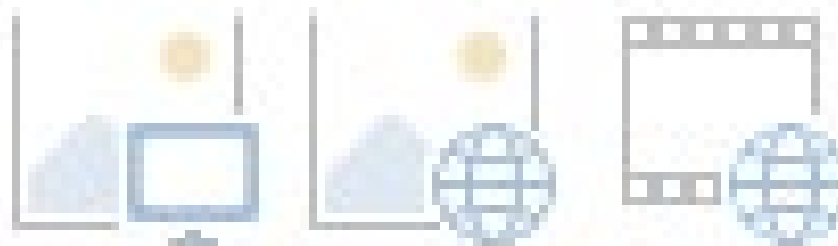
Bruk oppgavens naturlige forutsetninger

Eksempel med gatebelegg. Hentet fra Kompetanseplan for Universell utforming. 2013

Utarbeidet av DiBK, Tekna, AiN, NAL, Husbanken

How can communities address the challenges that
travelers face today?

Lys og mørke, form og farge som hjelpemidler og som mål

Fra Gullstøltunet Sykehjem. Farger brukt for å bedre orienteringsevnen for svaksynte og demente. Et alternativ til ledelinjer. (Professor Mette l`Orange)

GULLSTØLTUNET

Gullstøltunet

Fargenes betydning for å finne frem. Uvitenskapelig forsøk på å simulere hva en person med nedsatt syn oppfatter (Professor Mette L`Orange)

Møller skole, Heimdal. Elevhjem

Et forsøksprosjekt for universell utforming gjennomført av Statped og Statsbygg
Bygningene var opprinnelig tegnet av Arkitekt Ola Steen. PKA Arkitekter hadde prosjekteringsansvar for en omfattende og nyskapende tilpassing, utvikling og uttesting av muligheter

1

Møller skole. Elevhjem tilpasset for universell utforming

Statped / Statsbygg. PKA Arkitekter

Variert bruk av materialer og teksturer for å fremme gjenkjennelighet fra område til område, rom til rom.

MATERIALPALETT

Taktilitet/Overflate
Farger
Intimitet
Kontraster - luminanskontrast

Markerte søyler gjennom farge og taktilitet

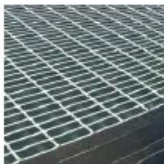
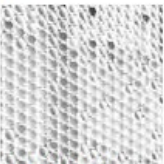

Markerte håndtak ¹⁵

Møller skole. Elevhjem tilpasset for universell utforming

Statped, Statsbygg. PKA Arkitekter

Material- og fargepallett tilpasset hvert enkelt av de fire byggene

MATERIALITET:	inspirasjon	sanselighet taktil alkometveil	sanselighet taktil	sanselighet lukt
ELEVHJEM 1	 bil - Ferrari	 gummi	 lær	 lær
ELEVHJEM 2	 vann	 stein	 fliser	 kaffe
ELEVHJEM 3	 vinter	 metallnet	 bevegelige metallplater	 appelsin/ sitron
ELEVHJEM 4	 skog	 tre	 tekstil lappe	 turu

Materialitet =
Sanselighet

Verneverdi og universell utforming

To likestilte elementer i lovverket

Nytt tillegg til Standardens del 1 om arbeids- og publikumsbygninger

Mål for verneverdige bygninger er at de er i bruk.

Det er fullt mulig og ønskelig at kulturarven oppleves likt for alle.

Verneverdige bygninger kan også like gjerne være publikum- og arbeidsbygninger som bolig eller museumsanlegg. Felles for dem er at de er verneverdige fordi de er unike og krever unike løsninger ved tiltak uansett formålet for dette.

Vedlegget fokuserer på arbeidsprosesser:

- Hvordan definere kvaliteter og områder som skal vernes
- Hvem skal ha tilgang til hvilke områder i bygget.
- Hvem skal delta i prosessen
- Hvordan skal beslutninger fattes
- Hvordan skal uenigheter løses

Til prosjektering trengs en prosessorientert versjon av standard

Dagens standard er en beskrivende vandring fra sted til sted. For prosjekterende ville det være nyttig om den også fantes i en versjon som veileder om viktige valg fase for fase

1. Fra et eksempel basert på Bygningsdelstabellen

Fargesetting, reflekser, kontraster

2.9 Malerarbeider

Kode Bygningsdelstabellen	Kode NS 11001	Sted	Minstekrav	Kommentar
		Informasjon om fare		
		Ledende elementer		
		Inngangsparti, utvendig	Fargegjennivelse, R- indeksen 70-80	
		Dørhåndtak	Kontrastfarge til dørbblad	
		Dørkarm og dørbblad	Kontrastfarge til vegg	
		Søyler	Merket m luminanskontrast 0,8 ved sokkel, ved 900 mm og ved 1500mm over gulv	Luminanskontrast 0,4 jft. Omgivelser
		Garderobe Innredningsutstyr	Luminanskontrast 0,4 til bakgrunn	
		Kraner	Luminanskontrast til vegg 0,4	

28 Trapper balkonger, ramper rekkverk

Kode bygningsdels-tabellen	Kode NS 11001	Sted	Krav	Kommentar
		Håndløper i trapp	To høyder 700mm og 900mm over trinn.	På begge sider av trappeløp
		Håndløper i rampe	To høyder 700mm og 900mm	På begge sider av rampeeløp
		Håndtak ved WC		
		Dørhåndtak		
		Vindusbeslag		

Proessorientert versjon av standard

2. Fra eksempel basert på Prosess og faser. Utdrag om prosjekteringsoppgaver i forprosjekt

Post	Tema	Henvisninger			Kontroll
		TEK 10	NS 11001-1 Yrkes- og publikums- bygninger	NS11001-2 Boligbygg	Dato / signatur
	Påse at det er tilstrekkelig plass for rullestol i bad, sluser, vindfang, foran trapper, heiser og dører og ved disker, resepsjoner og garderober og at rømningsmuligheter er ivare tatt for alle brukere i en kritesituasjon	2. Inngangsparti, Planløsning , TEK10. kapittel 12. Del 3; Bygningsdeler	8.3.8 Kantiner 8.3.9 Kjøkken 8.3.10 Kontor 8.3.11 Produksjonslokaler 8.3.12 Forsamlingsrom 8.3.13 Møterom 8.3.14 balkonger ol.		
	Inngangsparti		7.2 Plasskrav ved innganger 7.3 Nivåforskjeller mellom gulv 7.8 Vindfang		
	Trapper og ramper Kontroller stigning og bredde på ramper og trapper: flatt parti foran innganger og trapper og ramper Bestem høyde mellom trinn og overliggende dekkeflate, dybde på repos, samt høyde på rekkverk	TEK10 §11-11 (1) Tilrettelegging for rømning og redning			
	Dører		9.3.1 Generelt om dører 9.3.2 merking av dører 9.3.3 Terskler 9.3.4 Sideplass 9.3.5		
	Heiser og løftbord Påse at heiser, løftbord og evt. svingdører har rett størrelse og evt. Sidedør	TEK10 §3-7			

Mulighetene er tilstede

Gjør som på Heimdal:

Berik prosjektet ved å legge vekt på å bruke og utvikle arkitekturens iboende egenskaper

Figur 5: Illustrasjoner fra Statped Midt Heimdal